

**Қарори ҳайати мушовараи
Вазорати маориф ва илми
Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 31
марти соли 2023, №4/32**

**Низомномаи
низомии кредитии таҳсилот дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии
Тоҷикистон**

1.МУҚАРРАРОТИ УМУМӢ

1.Низомномаи низомии кредитии таҳсилот дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон (минбаъд- Низомнома) дар асоси банди 53-и Низомномаи намунавии муассисаи таълимии таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳия гардида, тартиби татбиқи низомии кредитии таҳсилотро дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад.

2.Низомии кредитии таҳсилот бо мақсади таъмини сифати таҳсилот, воридшавӣ ба фазои таҳсилоти ҷаҳонӣ ва омода намудани мутахассисони ба талаботи бозори меҳнат ҷавобгӯӣ амалӣ карда мешавад.

2.МАФҲУМҲОИ АСОСӢ

Мафҳумҳои асосие, ки дар Низомномаи мазкур истифода мешаванд:

Тақвими академӣ (Academic Calendar) - раванди таълимест, ки дар он давраҳои ташкил ва гузаронидани ҳафтаи дастурдиҳӣ дар оғози соли нави таҳсил (муаррифии фанҳои ҳатмӣ ва интихобии таълимӣ, бақайдгирии донишҷӯён), ҳафтаҳои таълими назариявӣ, муайян намудани имтиҳони фосилавии 1 ва 2, сессияҳои имтиҳонӣ, таҷрибаомӯзиҳо, триместр ва таътил (зимистона ва тобистона), аттестатсияи хатм дар соли таҳсил бо нишон додани рӯзҳои истироҳат ва идҳо дарҷ меёбанд.

Даври академӣ (Academic Term) - даври муайяни таҳсил, ки мувофиқи талаботи нақшаи таълимӣ муайян карда мешавад. Миқдори ҳафтаҳои таълими назариявӣ дар як даври академӣ 16-17 ва барои ихтисосҳои тиббӣ 17-18 ҳафтаро дар бар мегирад.

Гурӯҳи академӣ (Academic group) - гурӯҳи донишҷӯёне мебошад, ки бо назардошти хусусиятҳои фаъолияти таълимӣ аз 25 то 30 нафарро дар бар мегирад. Ҳадди ақалли гурӯҳҳои академӣ вобаста ба интихоби фанҳои интихобӣ ва ҳаракати академии донишҷӯён на камтар аз 8 нафарро ташкил медиҳад.

Қарзи академӣ (Academic Backlog) - мавҷудияти фанҳои дар нақшаи таълимӣ дарҷёфтае, ки донишҷӯ аз онҳо баҳои ғайриқаноатбахш гирифтааст.

Фарқияти академӣ (Academic Difference) - мавҷудияти фанҳои дар нақшаи таълимӣ дарҷёфтае, ки донишҷӯ онҳоро наомӯхтааст.

Озодии академӣ - маҷмӯи салоҳиятҳои субъектҳои раванди таълим мебошад, ки дар он озодии баёни мазмуни таълим аз рӯи салоҳдид дар доираи барномаи таълимӣ, интихоби мавзӯ барои таҳқиқоти илмӣ ва ҳалли он бо методҳои гуногун, инчунин озодии донишҷӯён дар гирифтани дониш вобаста ба майли худ дар доираи барномаҳои таълимӣ мебошад.

Сафарбаршавии академӣ (Academic Mobility) - ивази муассисаи таҳсилоти олии касбӣ барои таҳсил дар давраи муайян (як даври академӣ, соли таҳсил) ба дигар муассисаи таҳсилоти олии касбии дохил ё хориҷи кишвар бо шартҳои баробарарзиш донишҷӯёни кредитҳои тибқи барномаи таълимӣ соҳибгашта дар муассисаи таълимӣ.

Дараҷаи академӣ (Academic Degree) - дараҷаест, ки хатмкунандаи муассисаи таҳсилоти олии касбӣ пас аз пурра аз худ намудани барномаи таълимии зинаи муайяни таҳсилот ба он ноил мегардад.

Бакалавриат (Undergraduate Study) - барномаи таҳсилоти олии касбии пурраест, ки хатмкунанда ба дараҷаи академии бакалавр ноил мегардад.

Мутахассис - барномаи таҳсилоти олии касбии пурраест, ки хатмкунандаи ин зинаи таҳсилот ба дараҷаи академии мутахассис ноил мегардад.

Магистратура (Master's Degree Programme) - барномаи таҳсилоти олии касбии мутахассиси баландихтисос ва илмию омӯзгориест, ки пас аз дифои рисолаи илмӣ ба дараҷаи академии магистр ноил мегардад.

Докторантура (PhD) - барномаи пас аз таҳсилоти олии касбиест, ки хатмкунандаи он баъд аз дифои рисолаи илмӣ ба дараҷаи доктори фалсафа аз рӯйи ихтисос ноил мегардад.

Фанҳои ҳатмӣ - фанҳои таълимие, ки омӯзиши онҳо тибқи нақшаи намунавии таълимии ихтисоси муассисаи таҳсилоти олии касбӣ ҳатмӣ мебошад.

Фанҳои интихобӣ (элективӣ) - фанҳои таълимие, ки аз ҷониби донишҷӯй интихоб карда мешаванд.

Барномаи кори фан (силлабус) - ҳуҷҷати асосии таълимию методие мебошад, ки дар он таснифоти фанни таълимӣ, мақсад, вазифаҳо ва мазмуни муҳтасари он, мавзӯ ва давомнокии машғулиятҳои дарсӣ, шарҳи мазмун ва мундариҷаи кори мустақилонаи донишҷӯй бо роҳбарии омӯзгор, вақти гузаронидани машварат, талаботи омӯзгор нисбат ба азхудкунии барномаи таълимии фан, меъёри баҳогузорӣ, ҳолҳои ҳавасмандгардонӣ барои иҷрои тамоми шаклҳои корҳои таълимӣ, номгӯйи адабиёти ҳатмию иловагии истифодашаванда, ҷадвали гузаронидани машғулиятҳои дарсӣ, санҷишҳои ҷорӣ ва имтиҳонҳои фосилавӣ, рақами телефон ва нишони электронии омӯзгор дарҷ меёбанд.

Модул - қисми барномаи таҳсилотӣ аз рӯйи ихтисос буда, дар он маҷмӯи фанҳо ва курсҳои омӯхта мешаванд, ки ба ташаккули як ё якчанд салоҳияти ба ҳам монанд равона карда мешаванд.

Машғулиятҳои таълимӣ - ба машғулиятҳои таълимӣ лексия, дарс-лексия, машварат, семинар, машғулияти амалӣ, кори лабораторӣ, кори назоратӣ, коллоквиум, кори мустақилона, малакаҳои амалӣ ва клиникӣ, таҷрибаомӯзӣ, кори курсӣ, реферат, кори эҷодӣ, кори таҳлилий, намоишӣ, таҳқиқоти дипломӣ ва магистрӣ дохил мешаванд.

Кори мустақилонаи донишҷӯй - ҳамчун амали донишҷӯй дар ҷодаи мустақилона аз худ намудани барномаи таълимии фан аз рӯйи мавзӯҳо ва супоришҳои пешбинишуда ба шумор рафта, аз ҷониби зерсохтори муассисаи таҳсилоти олии касбӣ (кафедра) бо адабиёти таълимию методӣ (электронӣ) ва дастурҳои таъмин карда мешавад.

Кори мустақилонаи донишҷӯй дар ду шакл иҷро карда мешавад:

-кори мустақилонаи донишҷӯй бо роҳбарии омӯзгор (КМРО);

-кори мустақилонаи донишҷӯй (КМД).

Кори мустақилонаи донишҷӯй бо роҳбарии омӯзгор - дар шакли дарсҳои амалӣ, лабораторӣ, назариявӣ, таҷрибавӣ, семинарӣ, эҷодӣ, маҳорат, малакаҳои амалӣ аз тарафи омӯзгор ба роҳ монда мешавад.

Кори мустақилонаи донишҷӯй - дар шакли маҷмӯи корҳои хонагӣ эссе, муаррифи (презентатсия)-и маводи ҷамъоварда, дифои кор (лоиха)-ҳои курсӣ, реферат, омӯхтани мавзӯҳои алоҳида иҷро гардида, аз ҷониби омӯзгор қабул карда мешавад.

Низоми ҳолдихӣ-рейтингӣ - низоми марҳила ба марҳила дар рафти машғулиятҳои таълимӣ, ҳангоми иҷрои кори мустақилона, супоридани санҷишҳои ҷорӣ, имтиҳонҳои фосилавӣ, ҷамъ овардани ҳолҳо аз тарафи донишҷӯён ва дар ин асос ба имтиҳони ниҳой роҳ ёфтани онҳо мебошад.

Ҷамъи умумии ҳолҳо барои роҳ ёфтани донишҷӯй ба имтиҳони ниҳой бояд на камтар аз 25 ҳол бошад. Дар асоси ҳолҳои бадастовардаи донишҷӯй ифодаи ҳуруфӣ,

ададӣ, дараҷаи азхудкунии барномаи фанҳои таълимӣ, сатҳи донишандӯзӣ ва натиҷаи фаъолияти таълимии онҳо муайян карда мешавад.

Рейтинги академӣ (Academic Rating) - шакли назорат ва натиҷагириест, ки бо мақсади муайян намудани дараҷаи азхудкунии барномаи фанҳои таълимӣ аз ҷониби донишҷӯён дар давоми ҳар як даври академӣ гузаронида мешавад.

Санҷиши ҷорӣ - санҷиши мунтазами дараҷаи дониши таълимгиранда аз ҳар як мавзӯ ё боби фанни омӯхташаванда мебошад, ки аз тарафи омӯзгори фан гузаронида мешавад.

Имтиҳони фосилавӣ (Midterm Examination) - шакли назоратест, ки бо мақсади муайян намудани дараҷаи азхудкунии барномаи фанҳои таълимӣ дар давоми ҳар як даври академӣ ду маротиба гузаронида мешавад. Имтиҳони фосилавӣ аз ҷониби омӯзгори фаннӣ ё ба таври мутамарказ гузаронида мешавад.

Имтиҳони ниҳой - ҳамчун шакли ниҳоии назорат аз рӯи дараҷаи азхудкунии барномаи таълимии фанҳо муайян карда шуда, тибқи талаботи нақшаи таълимӣ барои ҳар як даври академӣ баробари ба охир расидани ҳафтаҳои таълими назариявӣ, дар асоси фармоиши ректор (директор) оид ба тартиби ташкил ва гузаронидани сессияи имтиҳонӣ қабул карда мешавад.

Апеллятсия - амалест, ки бо мақсади муайян намудан ва ислоҳи баҳогузорию ғайриобъективона ба дараҷаи донишандӯзии донишҷӯён гузаронида мешавад.

Триместр - семестри иловагии таълими назариявӣ барои баланд намудани холи миёнаи умумӣ ва баргараф намудани қарзҳои академӣ муайян карда шуда, дар соли таҳсил ду маротиба (дар давраҳои таътили зимистона - моҳҳои январ-феврал ва тобистона - моҳҳои июн-июл) дар муддати то 8 ҳафта гузаронида мешавад (ҚҲМ ВМИҶТ аз 29.09.2023, №13/3).

Ба триместр донишҷӯёне роҳ дода мешаванд, ки дар давраи асосии сессияҳои имтиҳонӣ (зимистона ва тобистона) аз фанҳои таълимӣ қарзи академӣ ё хоҳиши аз фанҳои алоҳида баланд бардоштани баҳои худро доранд.

Таҷрибаомӯзӣ - як қисми асосии раванди таълим ба шумор рафта, дар амал ба мустаҳкам намудани донишҳои назариявии азбаркардаи донишҷӯён дар раванди таҳсил ва ба даст овардани маҳорату малакаҳои касбӣ аз рӯи ихтисоси интихобкардаи онҳо равона карда шудааст. Барои дарёфти зинаҳои гуногуни таҳсилот-бакалавр, мутахассис, магистр, доктор аз рӯи ихтисос (доктор Ph.D), гузаронидани таҷрибаомӯзиҳои таълимӣ, саҳроӣ, истеҳсолӣ, омӯзгорӣ ва пешаздипломӣ ба нақша гирифта мешавад.

Холи миёнаи умумӣ (Grade Point Average) - холи миёнаи арифметикии баркашидаи натиҷаи донишандӯзии таълимгиранда аз рӯи ихтисоси интихобкардааш мебошад, ки ҳамчун нисбати суммаи ҳосили зарби кредитҳо ва ифодаи ададии ҳолҳои умумии аз фанҳои алоҳида бадастоварда ба миқдори умумии кредитҳои дар даври академӣ соҳибгаштаи донишҷӯӣ ҳисоб карда мешавад.

Маълумотномаи академӣ (Transcript) - шакли муқарраршудаи ҳуҷҷатест, ки номгӯи фанҳои таълимии дар давраи муайяни таҳсил аз тарафи донишҷӯӣ омӯхташударо бо нишондоди миқдори кредитҳо, баҳо ва ҳолҳои бадастовардаи ӯ дарбар мегирад (Замимаи 1).

Маводи фаъоли тақсимшаванда (Handouts) - маводи аёнии таълимие мебошад, ки дар раванди машғулиятҳои таълимӣ ба донишҷӯён бо мақсади инкишофи қобилияти эҷодӣ ва азхудкунии салоҳиятҳои касбии онҳо тақсим карда мешавад.

Номнавис шудан ба фанни таълимӣ (Enrollment) - давраи интихоби фанҳои таълимӣ бо тартиби муқарраршуда мебошад.

Маҷмуи маводи таълимӣ-методи фан - маҷмуи ҳуҷҷатҳои таълимӣю методие мебошад, ки барои бомуваффақият аз худ намудани фанни муайян имконият медиҳад.

Маҷмуи маводи таълимӣ-методи донишҷӯӣ - маҷмуи ҳуҷҷатҳо ва маводи ахбории таълимӣю методие мебошад, ки нақшаи таълимии фардии донишҷӯӣро барои

тамоми давраи таҳсил, барномаҳои кори фан (силлабус)-ҳо, нишондодҳои методӣ оид ба кори мустақилона, барномаҳои таҷрибаомӯзӣ ва ғайра дарбар мегирад.

Тютор (Tutor) - омӯзгорест, ки ба донишҷӯён аз фанни муайян машғулиятҳои лексионӣ, амалӣ, таҷрибавӣ, лабораторӣ, семинарӣ, эҷодӣ ва машваратҳо гузаронида, ба корҳои курсӣ, дипломӣ ва таҷрибаомӯзии онҳо роҳбарӣ мекунад.

Таълими сиклӣ - шакли таълим буда, дар шуъбаи рӯзонаи муассисаи таҳсилоти олии касбӣ бо мақсади дар сатҳи баланд ташкил ва баргузор намудани раванди таълим, корҳои таълимию методӣ оид ба як ё якчанд фанни таълимӣ, истифодаи самараноки заминаи моддӣ – техникӣ, фонди аудиторӣ, ҷалби омӯзгорони соҳибкасби дохилӣ ва хориҷи кишвар, инчунин, истифода ва табодули таҷрибаи онҳо ташкил карда мешавад (ҚХМ ВМИЧТ аз 29.09.2023, №13/3).

Эдвайзер (Advisor) - омӯзгори роҳбаладест, ки ҳамчун маслиҳатгар ба донишҷӯёни ихтисоси муайян дар интихоби самт (маҳрук)-и таҳсилот, тартибдиҳии нақшаи фардии таълимӣ ва азхудкунии барномаи таълимӣ дар давраи таҳсил кумак мерасонад.

Соати академӣ (Academic hour) - вақти муқарраршудаест, ки омӯзгор бо донишҷӯӣ дар шакли дарсҳои аудиторӣ ва қабули кори мустақилона мегузаронад. Як соати академӣ дар низоми кредитии таҳсилот ба 50 дақиқа баробар аст.

Кредит (Credit) - меъёри ягонаи арзёбии ҳаҷми сарбории таълимии донишҷӯӣ ва омӯзгор буда, ба 24 соати академӣ баробар мебошад.

Рисолаи хатм - яке аз шаклҳои кори хатми касбӣ ба шумор рафта, ҳамчун кори мустақилонаи эҷодӣ аз ҷониби донишҷӯён, магистрҳо ва докторантон иҷро ва дар охири соли таҳсил барои дифоъ пешниҳод карда мешавад.

3. БАНАҚШАГИРӢ ВА ТАШКИЛИ РАВАНДИ ТАЪЛИМ

3.Раванди таълим дар низоми кредитии таҳсилот тибқи нақша ва барномаҳои намунавии таълимии аз тарафи Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқкардашуда сурат мегирад. Вазифаҳои асосии муассисаи таҳсилоти олии касбӣ ҳангоми ташкили раванди таълим дар шакли ташаккули ҳаҷми дониш вобаста ба зинаҳои таҳсилот, ташкили шароит ҷиҳати то ҳадди имкон фардӣ гардонидани раванди таълим, таҳкими мақом ва самаранокии кори мустақилонаи донишҷӯӣ муайян карда шудааст.

4.Барои татбиқи низоми кредитии таҳсилот оид ба ҳар як самти ихтисос шаклҳои зерини нақшаҳои таълимӣ таҳия ва истифода мешаванд:

-нақшаи таълимии намунавӣ - аз ҷониби Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ карда шуда, мазмун ва ҳаҷми сарбории таълимии донишҷӯёнро муайян мекунад;

-нақшаи таълимии фардӣ - аз тарафи ҳар як донишҷӯӣ таҳия шуда, самти таҳсилоти ӯро муайян мекунад;

-нақшаи таълимии корӣ дар асоси нақшаҳои таълимии намунавӣ ва фардӣ таҳия шуда, барои тартиб додани ҷадвали раванди таълим, ҳисоб кардани ҳаҷми меҳнатталабии донишҷӯён оид ба фанҳои таълимӣ ва сарбории таълимии омӯзгорон истифода мешавад.

5.Ҳаҷми меҳнатталабии фаъолияти таълимии донишҷӯён вобаста ба азхудкунии барномаи таълимии фанҳо ба ҳисоби 1 кредит барои ҳамаи зинаҳои таҳсилот 24 соат муқаррар карда мешавад.

Таркиби 1 кредит барои дарсҳои назариявӣ вобаста ба зинаҳои гуногуни таҳсилот ба таври зайл муқаррар карда мешавад:

-барои барномаи бакалавриат 8 соати дарси аудиторӣ, 8 соати корҳои мустақилонаи донишҷӯӣ бо роҳбарии омӯзгор ва 8 соати корҳои мустақилонаи донишҷӯӣ;

-барои барномаи магистратура 6 соати дарси аудиторӣ, 6 соати корҳои мустақилонаи магистр бо роҳбарии омӯзгор ва 12 соати корҳои мустақилонаи магистр;

-барои барномаи докторантура аз рӯйи ихтисос – барои омӯзиши назариявӣ: 4 соати дарси аудиторӣ, 4 соати корҳои мустақилонаи докторант бо роҳбарии мушовири илмӣ (роҳбари илмӣ) ва 16 соати корҳои мустақилонаи докторант; барои кори таҳқиқотӣ: 2 соати дарси аудиторӣ, 2 соати корҳои мустақилонаи докторант бо роҳбарии мушовири илмӣ (роҳбари илмӣ) ва 20 соати корҳои мустақилонаи докторант.

6. Барои дарёфти дараҷаи академии «бакалавр» аз рӯйи ихтисоси алоҳида 240 кредит, «мутахассис» ва «бакалавр» аз рӯйи ихтисоси ҳамгиро 300 кредит, магистр 120 кредит ва доктори фалсафа (PhD) 180 кредит новобаста аз шакли таҳсил муқаррар карда мешавад.

Барои дарёфти дараҷаи академии «мутахассис» барои ихтисосҳои соҳаи тиб муҳлати таҳсил 5/6 сол дар ҳаҷми 350/420 кредит муқаррар карда мешавад.

Барои таҳсилоти олии дуюм аз рӯйи ихтисоси алоҳида, таҳсили 3-сола на камтар аз 180 кредит, «мутахассис» ва «бакалавр» аз рӯйи ихтисоси ҳамгиро таҳсили 4-сола на камтар аз 240 кредит ба истиснои бахши фанҳои заминавӣ, муқаррар карда мешавад.

7. Тамоми шаклҳои сарбории таълимии донишҷӯӣ (машғулиятҳои назариявӣ, кор (лоиҳа)-ҳои курсӣ, корҳои илмӣ-таҳқиқотӣ, кори хатм, рисолаи магистрӣ, докторӣ, таҷрибаомӯзӣ ва ғайра) новобаста аз зинаҳои таҳсилот бо кредитҳо муайян карда шуда, ба ҳаҷми умумии кредитҳо дохил мегардад.

8. Ташкили раванди таълим барои соли таҳсил дар асоси тақвими академӣ, ки аз тарафи ректор (директор) тасдиқ мегардад, ба роҳ монда мешавад.

Тартиби ташкили раванди таълим барои донишҷӯӣ имконияташ маҳдуд аз ҷониби муассисаи таҳсилоти олии касбӣ муайян карда мешавад (ҚХМ ВМИҶТ аз 29.09.2023, №13/3).

9. Соли таҳсил аз даврҳои академӣ, таҷрибаомӯзӣ ва таътил иборат аст. Даври академӣ вобаста ба шакли он аз 16 то 18 ҳафтаи таълими назариявӣ иборат мебошад. Дар курси ниҳоии давраи таҳсил донишҷӯӣ аз аттестатсияи хатм гузаронида мешавад.

Барои ҷамъбасти имтиҳони фосилавии 1 ва 2 дар ҳар як даври академӣ 1-2 ҳафта ҷудо ва пас аз ҳар як даври академӣ ба донишҷӯён таътил муқаррар карда мешавад, ки давомнокии он дар як соли таҳсил бояд на камтар аз 7 ҳафтара ташкил диҳад.

10. Рейтинги донишҷӯӣ аз рӯйи натиҷаи ҷамъбасти фаъолияти таълимии санҷишҳои ҷорӣ, кори мустақилона, имтиҳони фосилавӣ бо назардошти ҳолҳои ҳавасмандӣ муайян карда мешавад.

Тартиби ташкил ва гузаронидани рейтингҳои донишҷӯёнро муассисаи таҳсилоти олии касбӣ муайян менамояд.

11. Давомнокии триместр дар давраи таҳсил дар муассисаи таҳсилоти олии касбӣ дар ҳаҷми то 8 ҳафта барои як соли таҳсил дар назар дошта мешавад, ки он бо мақсади қонеъ гардонидани талаботи донишҷӯён, ҷиҳати гирифтани таълими назариявии иловагӣ, бартараф намудани қарзҳои академӣ ва баланд намудани ҳоли миёнаи умумӣ (GPA) гузаронида мешавад.

12. Муҳлати супоридани фарқиятҳо аз рӯйи нақшаҳои таълимӣ барои донишҷӯёне, ки барқарор ё интиқол мешаванд, дар давоми ҳафтаҳои таълими назариявии як даври академӣ муқаррар карда мешавад.

13. Сарбории таълимии омӯзгор дар шакли фаъл (гузаронидани корҳои таълимӣ дар асоси ҷадвали дарсии тасдиқшуда бевосита дар аудитория ва тариқи онлайн) ва ғайрифаъл (намудҳои дигари корҳои таълимӣ, ки берун аз аудитория иҷро карда мешаванд) ба нақша гирифта мешавад.

14. Нақшаҳои таълимии зинаи таҳсилоти бакалавриат ва мутахассис аз бахшҳои зерин иборат мебошанд:

1. Бахши фанҳои заминавӣ

- 1.1. Модули фанҳои иҷтимоӣ-гуманитарӣ;
- 1.2. Модули фанҳои забонӣ;
- 1.3. Модули фанҳои табиӣ-иқтисодӣ ва технологияи информатсионӣ.

2. Бахши фанҳои тахассусӣ

- 2.1. Модули фанҳои умумикасбӣ;
- 2.2. Модули фанҳои тахассусӣ.

3. Бахши фанҳои интихобӣ

- 3.1. Модули фанҳои интихобии бахши 1;
- 3.2. Модули фанҳои интихобии бахши 2.

4. Бахши таҷрибаомӯзӣ

5. Аттестасияи хатм

15. Нақшаи таълимии фардии донишҷӯӣ дар асоси нақшаи таълимии намунавӣ ва феҳристи фанҳои интихобӣ барои соли таҳсил дар зинаи бакалавриат ва мутахассис аз семестри сеюм ва дар зинаҳои магистратура ва доктор аз рӯйи ихтисос (доктор PhD) аз семестри якум аз тарафи донишҷӯӣ, магистр ва докторант бо маслиҳати мушовири академӣ (эдвайзер) тартиб дода мешавад. Нақшаи фардии донишҷӯӣ аз тарафи декани факултет тасдиқ карда мешавад.

16. Барои дарёфти дараҷаи академии магистр (муҳлати таҳсил -2 сол) аз худ намудани 120 кредит, аз ҷумла: на камтар аз 12 кредитҳои барои таҷрибаомӯзии илмӣ-педагогӣ, на камтар аз 6 кредитҳои илмӣ-таҳқиқотӣ, на камтар аз 39 кредитҳои барои корҳои илмӣ-таҳқиқотӣ ва иҷрои рисолаи магистрӣ, 3 кредитҳои барои аттестасияи хатм пешбинишуда ҳатмӣ мебошад.

17. Барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктор аз рӯйи ихтисос, доктори фалсафа (PhD) муҳлати таҳсил 3 сол, аз худ намудани 180 кредит, аз ҷумла: 40 кредити барои таълими назариявӣ, 20 кредити барои таҷрибаомӯзиҳои омӯзгорӣ ва илмӣ, 120 кредити барои иҷро ва дифои рисолаи илмӣ пешбинишуда ҳатмӣ мебошад.

18. Миқдори кредитҳо дар нақшаи таълимии фардӣ барои як соли таҳсил на камтар аз 60 ва барои ихтисосҳои тиббӣ 70 кредитро ташкил медиҳад. Донишҷӯӣ бояд дар ҳар як даври академӣ ба ҳисоби миёна 30 ва барои ихтисосҳои тиббӣ 35 кредит (аз он ҷумла, 100% фанҳои ҳатмӣ)-ро аз худ кунад.

19. Теъдоди умумии фанҳои таълимӣ барои ҳар як даври академӣ дар зинаи таҳсилоти бакалавриат ва мутахассис то 8 (ба истиснои ихтисосҳои тиббӣ), дар зинаи таҳсилоти магистратура то 6 ва дар зинаи таҳсилоти доктор аз рӯйи ихтисос, доктори фалсафа (PhD) то 4 фан муқаррар карда мешавад.

Ҳадди аксари теъдоди фанҳои тибқи Барномаи таҳсилотӣ аз рӯйи ихтисос дар зинаи таҳсилоти бакалавр ва мутахассис барои ихтисосҳои алоҳида на камтар аз 48 ва барои ихтисосҳои ҳамгиро то 64 фан муқаррар карда мешавад.

20. Тартиби ҳисоби соатҳо ва ҳаҷми сарбории умумии омӯзгорони кафедра тибқи Дастурамал оид ба таҳияи сарбории таълимии ҳайати омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба роҳ монда мешавад.

21. Муассисаи таҳсилоти олии касбӣ уҳдадор аст, ки донишҷӯёнро бо қоидаҳои ташкили раванди таълим шинос намояд.

22. Бақайдгирии донишҷӯён ба омӯзиши фанҳои таълимӣ (ҳатмӣ, интихобӣ (элективӣ), интихоби омӯзгорони фанӣ ва гурӯҳбандӣ барои соли нави таҳсил аз ҷониби садорати факултет ва кафедраҳо (дар давоми моҳи апрели соли таҳсил) ташкил ва гузаронида мешавад.

23. Донишҷӯёни курсҳои 2-4 баъд аз муаррифии фанҳои нақшаи таълимии фардии худро барои соли нави таҳсил пас аз маслиҳати мушовири академӣ (эдвайзер) тартиб

дода, то 30-юми апрели соли таҳсил ба садорати факултет месупоранд. Донишҷӯӣ метавонад то 10-уми июн ба нақшаи таълимии фардии худ аз миқдори умумии кредитҳо дар ҳаҷми то 20% тағйирот ворид намояд. Дар ин маврид донишҷӯӣ ба садорати факултет хаттӣ (дар шакли муқарраршуда) муроҷиат мекунад.

24. Шакли нақшаи таълимии фардии донишҷӯӣро муассисаи таҳсилоти олии касбӣ муайян менамояд.

25. Дар ҳолати то 30-юми апрели соли таҳсил барои омӯзиши ин ё он фанни интихобӣ дар соли нави таҳсил номнавис шудани теъдоди аз ҳадди ақали муқарраршуда камтари донишҷӯён, ин фан ба нақшаи таълимии корӣ ворид карда намешавад.

26. Ҳангоми аз курс ба курс гузаронидани донишҷӯӣ ва аз ҷониби ӯ ба садорати факултет дар муҳлати муқарраршуда пешниҳод нагардидани нақшаи таълимии фардӣ, садорати факултет метавонад, барои муайян намудани самт (махрук)-и таҳсилоти ӯ нақшаи таълимии намунавиро ҳамчун асос истифода барад.

27. Дар натиҷаи таҳлили нақшаҳои таълимии фардӣ садорати факултет нақшаҳои таълимии кориро аз рӯйи самти ихтисос таҳия намуда, то 15-уми июни соли таҳсили ҷорӣ ҷадвали дарсӣ тартиб медиҳад.

28. Ташкил ва баргузор намудани раванди таълими сиклиро Тартиби ташкили раванди таълими сиклӣ дар муассисаи таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар мекунад (ҚХМ ВМИҶТ аз 29.09.2023, №13/3).

29. Таълими сиклӣ дар муассисаи таҳсилоти олии касбӣ дар мувофиқа бо мақоми ваколатдор дар соҳаи маориф ва илм ба роҳ монда мешавад.

4. НИЗОМИ НАЗОРАТ ВА БАҲОДИҶӢ БА ДАРАҶАИ АЗХУДКУНИИ ФАНҶО

30. Натиҷаи азхудкунии барномаи таълимии ҳар як фан аз ҷониби донишҷӯӣ дар шакли баҳогузорию ҳуруфӣ бо истифода аз ҳарфҳои А (А, А-), В (В+, В, В-), С (С+, С, С-), D (D, D-) ва F (Fх, F) ифода карда мешавад.

31. Шакли ҳуруфии баҳогузорӣ ба фаъолияти таълими донишҷӯӣ ва муайян намудани баҳои ниҳонии ӯ мувофиқи низоми ҳолдиҳӣ-рейтингии 100 бала ба роҳ монда мешавад.

32. Гузариш аз низоми ҳолдиҳӣ-рейтингии 100 бала ба шакли ҳуруфии баҳогузорӣ бо истифода аз услуби рейтингӣ (бо назардошти мураккабияти барномаи таълимии фанҷо) амалӣ гардонида мешавад.

33. Муайян намудани ҳадди ақали ҳолҷо барои гирифтани баҳои мусбӣ аз фанҷои алоҳида вобаста ба ҳаҷми меҳнатталабии онҳо тибқи низоми ҳолдиҳӣ-рейтингии 100-бала дар ҳудуди на камтар аз 50% муқаррар карда мешавад.

34. Ифодаи ҳуруфии баҳои донишҷӯӣ ва эквиваленти адабии он тибқи ҷадвали 1 муайян карда мешавад.

Ҷадвали 1

Ифодаи ҳуруфии баҳои донишҷӯӣ ва эквиваленти адабии он

Баҳо (ҳуруфӣ)	Ифодаи адабии баҳо	Ифодаи таносуби ҳолҷои умумӣ бо баҳои ҳуруфӣ	Ифодаи анъанавии баҳо
А	4,0	Аз 95 то 100	Аъло
А-	3,67	Аз 90 то 94	
В+	3,33	Аз 85 то 89	Хуб
В	3,0	Аз 80 то 84	
В-	2,67	Аз 75 то 79	
С+	2,33	Аз 70 то 74	

C	2,0	Аз 65 то 69	Қаноатбахш
C-	1,67	Аз 60 то 64	
D+	1,33	Аз 55 то 59	
D	1,0	Аз 50 то 54	
Fx	0	Аз 45 то 49	Ғайриқаноатбахш
F	0	Аз 0 то 44	

Эзоҳ: Fx - баҳои ғайриқаноатбахшест, ки ба донишҷӯӣ ҳуқуқи дар омӯзиши такрории фан иштирок накарда, дар триместр бе пардохти маблағ супоридани имтиҳони фанни мазкурро меаҳад.

35. Бо мақсади ҳавасманд гардонидан ва дастгирии иҷтимоии донишҷӯён дар ҳар як даври академӣ дар асоси натиҷаи ҷамъбасти сессияи имтиҳонӣ стипендияи давлатии академӣ тибқи тартиби муқарраргардида муайян карда мешавад.

36. Шурои таълимӣ-методии (илмӣ-методӣ) муассисаи таҳсилоти олии касбӣ қоидаи умумии низоми ҳолдиҳӣ-рейтингӣ ва тартиби баҳодиҳӣ ба дараҷаи азхудкунии барномаи таълимии фанҳоро вобаста ба хусусияташон аз ҷониби донишҷӯӣ муайян менамояд.

37. Донишҷӯе, ки аз рӯйи натиҷаи имтиҳонҳои фосилавӣ 1, 2 ва имтиҳони ниҳоии ин ё он фанни таълимӣ баҳои F (ғайриқаноатбахш) гирифтааст, ба истиснои ҳолатҳое, ки бо сабаби узрнок ба имтиҳонҳо ҳозир нашудааст, барои такроран супоридани имтиҳон танҳо дар даври триместр пас аз пардохти маблағи кредит иҷозат дода мешавад.

38. Донишҷӯӣ метавонад аз садорати факултет, маркази бақайдгирӣ ва машварат ва сомонаи муассисаи таҳсилоти олии касбӣ оид ба натиҷаи рейтингӣ академии худ маълумот гирад.

39. Донишҷӯёне, ки пас аз ҷамъбасти сессияи имтиҳонии ҳар як даври академӣ аз 1-2 фанни таълимӣ қарзи академӣ доранд, имконияти дар триместр бартараф намудани онҳо ва дар даври академии оянда идома додани таҳсилро пайдо мекунанд.

40. Донишҷӯёне, ки аз натиҷаи ҷамъбасти сессияи имтиҳонӣ аз 3 ва зиёда фанҳои таълимӣ қарзи академӣ доранд, аз муассисаи таҳсилоти олии касбӣ хориҷ карда мешаванд.

41. Донишҷӯӣ барои барқарор шудан пас аз тасвиби расидани фармоиши ректор (директор)-и муассисаи таҳсилоти олии касбӣ миқдори кредитҳои заруриро, ки мувофиқи нақшаи таълимии фардӣ аз худ карда натавонистааст, бояд азхуд кунад.

42. Донишҷӯе, ки ба курс ва ихтисоси мувофиқ барқарор ва ё интиқол мегардад, фанҳои таълимии курси мазкурро пурра аз худ намуда, ҳолҳои заруриро ба даст овардааст, дар ҷамъбасти сессияи имтиҳонӣ ба инobat гирифта мешавад. Инчунин, омӯзиши такрории фан ба таври интихобӣ аз ҷониби донишҷӯӣ ба роҳ монда мешавад.

43. Дар ҳолате, ки қисми зиёди донишҷӯён аз фанҳои таълимӣ қарзи академӣ доранд, раёсати таълим бо назардошти на камтар аз ҳадди ақал (8 нафар) бо хоҳиши донишҷӯён ва интихоби омӯзгор дар триместр машғулиятҳои иловагӣ ташкил менамояд.

44. Донишҷӯён, новобаста аз шакли таҳсили ройгон ва пулакӣ, танҳо пас аз пардохти маблағе, ки мувофиқи харҷномаи мувофиқашудаи муассисаи таҳсилоти олии касбӣ барои азхуд намудани 1 кредит муқаррар шудааст, ин фанро аз нав омӯхта, имтиҳон месупоранд.

45. Имтиҳонҳои фосилавӣ оид ба ҳар як фан аз тарафи омӯзгори фанӣ ва имтиҳони ниҳой аз тарафи комиссияе, ки бо фармоиши ректор (директор)-и муассисаи таҳсилоти олии касбӣ таъсис дода шудааст, бо иштироки омӯзгорӣ фанӣ қабул карда мешавад.

46. Имтиҳонҳои фосилавӣ ва ниҳой вобаста ба хусусияти фанҳои таълимӣ дар шакли қабули тестҳои омехта, корҳои хаттӣ, амалӣ, шифоҳӣ, эҷодӣ ва маҳорат ба роҳ

монда шуда, натиҷаи онҳо дар факултет ва маркази бақайдгирӣ ва машварат нигоҳ дошта мешавад. Раёсати таълим натиҷаи имтиҳонҳои фосилавӣ ва ниҳоиро баробари анҷом ёфтани раванди имтиҳонсупорӣ дар сомонаи муассисаи таҳсилоти олии касбӣ ҷой медиҳад.

47. Имтиҳонҳои фосилавии 1 ва 2 оид ба ҳар як фанни таълимӣ дар ҳафтаҳои 8 ва 16 ё дар ҳафтаҳои барои қабули имтиҳонҳои фосилавӣ ҷудо намудаи муассисаи таълимӣ-дар ҳафтаҳои 9 ва 18 гузаронида мешаванд. Имтиҳони ниҳой дар давраи сессияҳои имтиҳонӣ қабул карда мешаванд.

48. Баҳои умумии донишҷӯӣ оид ба азхудкунии барномаи таълимии ҳар як фан бо формулаи зерин ҳисоб карда шуда, бо фоиз ифода меёбад:

$$\text{Холҳои умумӣ} = \left[\frac{(P_1 + P_2)}{2} \right] \cdot n_1 + \text{Ин} \cdot n_2$$

дар ин ҷо:

n - коэффисиенти доимӣ набуда, метавонад аз 0,40 то ба 1,0 баробар бошад ва ҳосили ҷамъи ададҳои n₁ ва n₂ бояд ба 1 баробар шавад.

P₁- ҳолҳои имтиҳони фосилавии якум;

P₂- ҳолҳои имтиҳони фосилавии дуюм;

Ин - ҳолҳои имтиҳони ниҳой.

49. Пас аз анҷоми ҳар як даври академӣ дар асоси ифодаи адабии баҳои донишҷӯӣ аз фанҳои алоҳида ҳоли умумии миёна (GPA)-и ӯ бо истифодаи услуби миёнаи арифметикии баркашида тибқи нишондоди намунаи ҷадвали 2 ҳисоб карда мешавад.

Ҷадвали 2

Намунаи тарзи ҳисоби ҳоли умумии миёна (GPA)-и донишҷӯӣ дар семестр

Р/т	Номгӯи фанҳо	Миқдори кредитҳо	Ифодаи ҳуруфии баҳо	Ифодаи адабии баҳо	Ҳоли умумӣ
1	Фалсафа	4	В	3	12
2	Математика	4	С	2	8
3	Информатика	6	В	3	18
4	Таърихи халқи тоҷик	4	А	4	16
5	Забони тоҷикӣ	4	А	4	16
6	Забони русӣ	4	В	3	12
7	Забони хориҷӣ	4	С-	1,67	6,68
Ҷамагӣ		30			88,68
Ҳоли умумии миёна (GPA)					2,95

50. Барои аз курс ба курс гузаронидани донишҷӯӣ ҳадди ақали ҳоли умумии миёна (GPA)-и ӯ муайян карда мешавад, ки донишҷӯӣ дар ҳар як соли таҳсил бояд на камтар аз онро соҳиб шавад. Ҳоли умумии миёна (GPA)-и донишҷӯӣ вобаста ба курсҳои ҷунин муқаррар карда мешавад:

-барои курси якум - 1,67;

-барои курси дуюм - 1,75;

-барои курсҳои сеюм, чорум ва панҷум - 2,0

51. Барои роҳ ёфтани донишҷӯӣ ба аттестатсияи хатм ҳадди ақали ҳоли умумии миёна (GPA) дар давраи таҳсил бояд на камтар аз 1,85-ро ташкил диҳад.

52. Донишчӯёне, ки ҳадди ақали холи умумии миёна (GPA)-и онҳо дар ҷамъбасти соли таҳсил аз ҳадди ақали холи умумии миёна (GPA)-и дар банди 50-и Низомномаи мазкур муқаррашуда камтар аст, ҷиҳати баланд бардоштани холи умумии миёна (GPA) барои ҳар як кредити фанҳое, ки аз онҳо холҳои кофӣ ба даст наовардаанд, бо пардохти маблағ такроран омӯхта, имтиҳон месупоранд.

53. Фармоиши ректор (директор)-и муассисаи таҳсилоти олии касбӣ барои аз курс ба курс гузаронидан, танҳо нисбат ба донишчӯёне ба имзо расонида мешавад, ки холи умумии миёна (GPA)-и онҳо на камтар аз холи умумии миёна (GPA)-и дар банди 50-и Низомнома муқарраргардида бошад.

54. Ба донишчӯёне, ки дар муҳлати муқарраршудаи таҳсил на камтар аз ҳаҷми кредитҳои тибқи нақшаи таълимӣ муқарраршударо аз худ мекунанд, барои гузаштан аз аттестатсияи хатм иҷозат дода мешавад.

55. Барои гирифтани иҷозат ба дифои рисолаи илмӣ дар зинаи магистратура аз худ намудани барномаи таълимӣ дар шакли таълими назариявӣ дар муҳлати муқарраршудаи таҳсил (2 сол) ва дар ҳаҷми пурра муайян карда мешавад.

5. ТАШКИЛИ КОРҲОИ МУСТАҚИЛОНАИ ДОНИШЧӮӢ БО РОҲБАРИИ ОМӮЗГОР

56. Корҳои мустақилонаи донишчӯӣ бо роҳбарии омӯзгор дар шакли дарсҳои амалӣ, лабораторӣ, назариявӣ, таҷрибавӣ, семинарӣ, эҷодӣ, маҳорат, малакаҳои амалӣ ва клиникӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ иҷро гардида, аз тарафи омӯзгор ба роҳ монда мешаванд.

57. Муассисаи таҳсилоти олии касбӣ дар мувофиқа бо мақоми ваколатдор дар соҳаи маориф бо қарори шурои олимон метавонад дар баҳши фанҳои таҳассусии нақшаи таълим дар доираи буҷаи вақти муқарраршуда то 10 фоиз тағйирот ворид намояд.

58. Корҳои мустақилонаи донишчӯӣ бо роҳбарии омӯзгор тибқи талаботи нақшаҳои таълимии ихтисос барои омӯзиши ҳамаи фанҳои таълимӣ пешбинӣ мешавад.

59. Нақша ва тарзи гузаронидани корҳои мустақилонаи донишчӯӣ бо роҳбарии омӯзгор бо нишон додани супоришҳо ва муҳлати иҷро дар маҷмуаи таълимӣ-методӣ ё барномаи кории фан (силлабус) пурра дарҷ меёбад.

60. Натиҷаи фаъолияти таълимии донишчӯӣ аз рӯи иҷрои корҳои мустақилонаи донишчӯӣ бо роҳбарии омӯзгор аз ҷониби омӯзгори фан холгузорӣ карда мешавад.

6. ТАШКИЛИ КОРҲОИ МУСТАҚИЛОНАИ ДОНИШЧӮӢ

61. Корҳои мустақилонаи донишчӯӣ тарзи фаъол ва мақсадноки аз худ намудани дониш, ташаккул додани малака ва маҳорати сермаҳсули эҷодии донишчӯӣ бе иштироки фаъоли омӯзгор дар ин раванд мебошад. Чорабиниҳое, ки ташкили дурусти ба роҳ мондани корҳои мустақилонаи донишчӯӣро таъмин мегардонанд, бояд дар асоси талаботи зерин амалӣ карда шаванд:

-корҳои мустақилонаи донишчӯӣ бояд аз рӯи самти фанни таълимӣ ба таври мушаххас муайян карда шаванд;

-корҳои мустақилонаи донишчӯӣ бояд самаранок ва пайваста таҳти назорат қарор гирифта, натиҷаи иҷрои онҳо баҳогузорӣ гарданд.

62. Корҳои мустақилонаи донишчӯӣ вобаста ба хусусиятҳои фанҳои таълимӣ ва мазмуну мундариҷаи он дар асоси барномаи таҳсилотӣ, барномаи кории фанҳои таълимӣ, китобҳои дарсӣ, дастур ва воситаи таълимӣ муайян карда шаванд.

63. Назорат ва гузоштани баҳо ба натиҷаи корҳои мустақилонаи донишчӯӣ бояд ҳамчун ягонагии ду шакли кор ташкил карда мешавад:

-фаъолияти мустақилонаи таълимии донишчӯӣ;

-назорат ва баҳогузорӣ аз ҷониби омӯзгори фанни таълимӣ.

64.Тарзи иҷро намудани корҳои мустақилонаи донишҷӯӣ бояд дар асоси барномаи кории ҳар як фанни таълимии ба барномаи касбии таълимии ихтисоси муайян дохилшаванда муқаррар карда шавад. Дар қисмати мазкури барномаи кории фанни таълимӣ бояд супоришҳо барои иҷро намудани корҳои мустақилонаи донишҷӯӣ доир ба ҳама ё баъзе мавзӯҳо муайян гардад. Барои онҳо яке аз шаклҳои назорат (пурсиши шифоҳӣ, маъруза намудан, навиштани реферат, гузаронидани таҳқиқоти мустақилона, супервизия, супоридани коллоквиум, супоридани тест, иҷро намудани кори назоратӣ ва ғайра) нишон дода мешавад.

65.Тарзи иҷро намудани корҳои мустақилона аз ҷониби донишҷӯӣ дар мувофиқа бо омӯзгори фаннӣ муайян карда мешавад.

66.Барои иҷрои корҳои мустақилона аз ҷониби омӯзгори кафедра барои донишҷӯӣ талаботҳои зерин таъмин карда мешавад:

-тарзи кори инфиродӣ ҳангоми иҷро намудани корҳои назариявӣ (баҳисобгирӣ, тартиб додани нақшаҳо ва ғайра) ва амалӣ (иҷро намудани корҳои лабораторӣ, хаттӣ ва илмӣ-методӣ);

-воситаҳои маълумотдиҳанда (маълумотномаҳо, дастурҳои таълимӣ, бонки корҳои инфиродӣ, барномаҳои таълимӣ, маҷмуи барномаҳои бунёдӣ ва ғайра);

-маводи методӣ (тавсияҳо, роҳномаҳои практикӯмҳо ва ғайра);

-маводи назоратӣ (тестҳо);

-маводи захиравӣ (воситаҳои ченкунанда, технологӣ ва ғайра);

-мусоҳибаҳо (омӯзгорон, кормандони илмӣ-таҳқиқотӣ ва ғайра);

-имконияти муайян намудани равиши (траектория)-и таълимии худ (фанҳои таълимии интихобӣ, хизматҳои иловагии таълимӣ, нақшаҳои инфиродии таълимӣ);

-имконияти ба таври расмӣ муҳокима намудани натиҷаҳои назариявӣ ё амалии мустақилона бадастовардашуда (иштирок намудан дар конференсияҳо, олимпиадаҳо, озмунҳо).

67.Корҳои мустақилонаи донишҷӯӣ дар кафедра, лабораторияҳои таълимию истеҳсолӣ, студияҳои таълимӣ, муассисаҳои тиббӣ ва таълимию истеҳсолие, ки муассисаи таҳсилоти олии касбӣ бо онҳо шартномаи ҳамкорӣ дорад, амалӣ карда мешавад.

7. ТАРТИБИ ИҶРО ВА ҲИМОЯИ КОР (ЛОИҲА)-И КУРСӢ

68.Иҷрои кор (лоиҳа)-и курсӣ дар нақшаҳои таълимии ихтисос барои бахши фанҳои таҳассусӣ пешбинӣ гардида, дар давоми як даври академӣ ба нақша гирифта мешавад.

69.Баҳогузорӣ ба сифати иҷро ва ҳимояи кор (лоиҳа)-и курсии фаннӣ аз ҷониби ҳайати комиссияе, ки кафедраи дахлдор муайян менамояд, бояд то оғози баргузории сессияи имтиҳонии даври академӣ ба роҳ монда шавад. Дар ҳолати сари вақт ҳимоя накардани кор (лоиҳа)-и курсии фаннӣ, донишҷӯӣ ба имтиҳони ниҳонии ин фанни таълимӣ роҳ дода намешавад.

8. ТАРТИБ ВА ТАШКИЛИ РАВАНДИ СЕССИЯИ ИМТИҲОНӢ

70.Сессияи имтиҳонӣ дар як соли таҳсил ду маротиба баробари ба анҷом расидани ҳафтаҳои таълими назариявии ҳар як даври академӣ бо мақсади қабули имтиҳонҳои ниҳонӣ аз фанҳои таълимӣ ташкил ва гузаронида мешавад. Муҳлати гузаронидан ва миқдори ҳафтаҳои сессияи имтиҳонӣ тибқи нақшаи таълимӣ муқаррар карда мешавад.

71.Шакли назорат танҳо имтиҳон мебошад. Имтиҳони ниҳонӣ вобаста ба талаботи барномаи таълимии фан ва хусусиятҳои касбии ихтисос дар шакли шифоҳӣ, хаттӣ, тестӣ, амалӣ, эҷодӣ, малакаҳои клиникӣ ва омехта гузаронида мешавад. Асосноккунии шакли қабули имтиҳони ниҳонӣ дар оғози даври академӣ бо пешниҳоди

мудири кафедра ва бо қарори шурои таълимию методӣ (илмӣ-методӣ)-и муассисаи таҳсилоти олии касбӣ тасдиқ карда мешавад.

Ташкил ва баргузори сессияи имтиҳони ниҳой тибқи фармоиши ректор (директор)-и муассисаи таҳсилоти олии касбӣ ба роҳ монда мешавад.

72. Қабули имтиҳонҳои ниҳой дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон тибқи Тартиби қабули имтиҳонҳои ниҳой дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шакли шифоҳӣ, хаттӣ ва омехта ба роҳ монда мешавад (ҚХМ ВМИҶТ аз 29.09.2023, №13/3).

73. Ворид намудани тағйирот ба натиҷаҳои дар имтиҳонҳои фосилавии 1, 2 ва имтиҳони ниҳоии бадастовардаи донишҷӯӣ қатъиян манъ аст.

74. Оид ба натиҷаи ҳар як сессияи имтиҳонӣ ба донишҷӯӣ дар ҳолати зарурат транскрипт (маълумотномаи академӣ) дода мешавад.

9. АПЕЛЛЯТСИЯ ВА ТАРТИБИ ГУЗАРОНИДАНИ ОН

75. Аpellятсия аз тарафи комиссияи апеллятсионӣ гузаронида мешавад. Комиссияи апеллятсионӣ то оғози сессияи имтиҳонӣ бо фармоиши ректор (директор) таъсис дода шуда, ба ҳайати он намояндаи қисми таълим, садорати факултет ва омӯзгори фанни мувофиқ дохил карда мешаванд.

76. Аpellятсия дар асоси аризаи донишҷӯӣ дар ҳолатҳои зерин гузаронида мешавад:

-ғалат пешниҳод гардидани маводи имтиҳонӣ аз ҷониби омӯзгори фанни таълимӣ ё ҳангоми генератсияи онҳо бо хатои техникӣ таҳия гардидани варианти саволномаҳои тестӣ;

-набудани ҷавоби дуруст ё овардани ду ҷавоби дуруст дар байни ҷавобҳои ба саволномаи тестӣ пешниҳодшуда аз ҷониби омӯзгори фанни таълимӣ;

-берун аз доираи барномаи таълимии фан пешниҳод гардидани саволномаҳо ва билети имтиҳонӣ;

-ба ҳисоб нагирифтани ҷавобҳои дуруст ва ҷой доштани хатоии техникӣ;

-аз меъёр кам гузоштани вақти ҷудошуда барои супоридани имтиҳон;

-дуруст кор накардани барномаи компютерӣ ва қатъ гардидани фаъолияти он;

-халал расонидан ба донишҷӯӣ супоридани имтиҳон.

77. Дарҳости донишҷӯӣ дар асоси аризаи ӯ оид ба гузаронидани апеллятсия дар муддати на дертар аз 48 соат аз лаҳзаи эълон гардидани натиҷаи имтиҳони ниҳой баррасӣ карда мешавад.

78. Тартиби гузаронидани апеллятсия:

-донишҷӯӣ рӯзи эълон шудани натиҷаи имтиҳони ниҳой бо нишон додани номи фан ба раёсати таълим бо ариза муроҷиат мекунад. Комиссия аризаи донишҷӯӣро арзёбӣ ва зарурати гузаронидани апеллятсияро тасдиқ мекунад;

-натиҷаи апеллятсия ба варақаи апеллятсионӣ гузаронида мешавад.

10. ТАРТИБИ БАРТАРАФ НАМУДАНИ ҚАРЗҲОИ АКАДЕМӢ

79. Қарзҳои академии донишҷӯӣ ҳангоми ба Fx ва F баробар шудани натиҷаи ниҳоии азхудкунии барномаи таълимии ин ё он фан ва ё бесабаб ҳозир нашудан ба имтиҳони ниҳой ба вучуд меоянд.

80. Садорати факултет сабабҳои ба вучуд омадани қарзҳои академиро таҳлил намуда, номгӯии фанҳои таълимиро барои такроран супоридани имтиҳонҳо муқаррар менамояд.

81. Такроран супоридани имтиҳон аз ин ё он фанни таълимӣ пас аз сессия (бе пардохти маблағи иловагӣ) ба донишҷӯёне иҷозат дода мешавад, ки аз имтиҳонҳои фосилавӣ бомуваффақият гузаштаанд, вале бо сабабҳои узрнок ба имтиҳони ниҳой ҳозир нашудаанд ё ки баҳои Fx гирифтаанд. Ба ин гурӯҳ донишҷӯёне низ дохил мешаванд, ки дар машғулиятҳои таълимӣ иштирок намуда, аз имтиҳонҳои фосилавии

1 ё 2 холҳои баланд гирифтаанд, вале бо сабаби беморӣ (бо ҳуҷҷати тиббӣ тасдиқшуда) ба имтиҳони ниҳой ҳозир нашудаанд. Ба ин қабил донишҷӯён барои супоридани имтиҳон пас аз сессия то як моҳ муҳлат муқаррар карда мешавад. Дар мавриди такроран супоридани имтиҳони ниҳой шакли қабули имтиҳон ва ҳайати комиссия тағйир намеёбад.

82.Садорати факултет ва мутахассиси маркази бақайдгирӣ ва машварат (бақайдгиранда) номгӯи фанҳои таълимӣ, ному насаби донишҷӯёни қарзҳои академӣ доштаро муайян намуда, ҷадвали такроран супоридани имтиҳонҳоро бо нишон додани сана, вақт ва макон тартиб медиҳанд ва барои тасдиқ ба муовини ректор оид ба таълим пешниҳод менамоянд.

83.Қарзҳои академӣ аз фанҳои таълимие, ки омӯзиши онҳо тибқи нақшаи таълимӣ дар ду ва зиёда даври академӣ пешбинӣ шудааст, ҳатман бо риояи пайдарпайии омӯзиш ва бартарарф намудани онҳо ба роҳ монда мешавад.

84.Ба истиснои ҳолатҳои дар банди 81 низомномаи мазкур овардашуда (бе пардохти маблағи иловагӣ) такроран супоридани имтиҳонҳо бидуни аз нав омӯхтани фан манъ аст.

11. ТАРТИБИ ТАШКИЛ ВА ГУЗАРОНИДАНИ ТРИМЕСТР

85.Триместр бо пешниҳоди қисми таълимӣ, садорати факултет ва маркази бақайдгирӣ ва машваратӣ ташкил карда мешавад.

86.Муҳлати гузаронидан ва давомнокии триместр тибқи тақвими академии раванди таълим муқаррар карда мешавад.

87.Зарурати дар триместр таҳсил намудани донишҷӯӣ дар асоси ҷой доштани ҳолатҳои зерин муқаррар карда мешавад:

-дар як даври академӣ (ҷамъбасти давраи асосии сессияи имтиҳонӣ) на зиёда аз ду фанҳои таълимӣ баҳои F (ғайриқаноатбахш) гирифтаанд;

-ҳангоми аз 25 хол паст будани натиҷаи имтиҳонҳои фосолавии 1, 2 ва дар ҳамин асос барои супоридани имтиҳони ниҳой иҷозат нагирифтаанд;

-насупоридани имтиҳонҳо то анҷоми триместр барои донишҷӯёне, ки тибқи банди 79-и Низомномаи мазкур муқаррар карда шудааст;

-паст будани натиҷаи холи умумии миёнаи бадастоварда (GPA)-и донишҷӯён нисбат ба холи умумии миёна (GPA)-и вобаста ба курсҳои муқарраршуда.

88.Триместр бо назардошти талаботи зерин ташкил карда мешавад:

-ҳадди ақал аз 8 нафар кам набудани ҳайати гурӯҳҳои, ки ба машғулиятҳои таълимӣ ин ё он фанҳои таълимӣ фаро гирифта мешаванд;

-дар ҳолати аз 8 нафар кам будани донишҷӯён аз худ намудани барномаи фанҳои таълимӣ дар шакли инфиродӣ ба роҳ монда мешавад;

-сарфи меҳнати омӯзгор дар триместр (ҳангоми гузаронидани машғулиятҳои таълимӣ дар шакли гурӯҳӣ, мусоҳиба ва машғулиятҳои инфиродӣ иҷро намудани сарбории таълимӣ) аз ҳисоби маблағи пардохти 1 кредит на кам аз 50 фоиз пардохт мегардад.

89.Ба расмият даровардани триместр бо тартиби зерин сурат мегирад:

-донишҷӯӣ қарздор то оғози триместр ба декани факултет ариза пешниҳод менамояд;

-садорати факултет ҷиҳати ташкили гурӯҳ ному насаби омӯзгорро муайян карда, дар мувофиқа бо раёсати таълим ҷадвали машғулиятҳои дарсии триместр, инчунин, барои донишҷӯёни қарздоре, ки гурӯҳро ташкил намедиҳанд, ҷадвали машғулиятҳои инфиродиро барои мунтазам аз худ намудани барномаи таълимӣ тартиб медиҳад. Пас аз пурра пардохт намудани маблағи таҳсил аз ҷониби донишҷӯён онро барои тасдиқ ба муовини ректор оид ба таълим пешниҳод менамояд.

90.Садорати факултет барои пардохти саривақтии маблағи таҳсил дар триместр аз ҷониби донишҷӯёни қарздор масъул мебошад. Пардохти маблағ тавассути муҳосибот (ҳазина) сураат мегирад.

91.Маркази бақайдгирӣ ва машварат аз рӯи натиҷаҳои триместр холи умумии миёна (GPA)-и донишҷӯӣро аз нав муайян менамояд.

12. ТАРТИБИ БАРТАРАФ НАМУДАНИ ФАРҚИЯТИ АКАДЕМӢ

92.Фарқияти академӣ аз рӯи нақшаҳои таълимӣ дар ҳолати зерин пайдо мешавад:

-гузариши донишҷӯӣ аз як муассисаи таҳсилоти олии касбӣ ба муассисаи таҳсилоти олии касбии дигар;

-гузариши донишҷӯӣ аз як ихтисос ба ихтисоси дигар;

-баргаштани донишҷӯӣ аз рухсатии академӣ (дар ҳолати иваз шудани нақшаи таълимӣ);

-барқароршавии донишҷӯӣ пас аз хоричшавӣ.

93.Раванди супоридани фарқияти академӣ иҷрои амалҳои зеринро аз ҷониби донишҷӯён талаб менамояд:

-иҷрои супоришҳои омӯзгор бо мақсади ҷамъоварии кредитҳои дар нақшаи таълимӣ муқарраргардида;

-бартараф намудани фарқияти академӣ аз рӯи нақшаҳои таълимии самти ихтисос ҷиҳати азхудкунии барномаҳои таълимии фанҳои муқарраршуда.

94.Муҳлати супоридани фарқият аз рӯи нақшаи таълимӣ то охири даври академӣ муқаррар карда мешавад.

13.ТАҶРИБАОМӢЗӢ

95.Таҷрибаомӯзӣ (таълимӣ, саҳроӣ, истеҳсолӣ, омӯзгорӣ, пешаздипломӣ ва клиникӣ) мувофиқи нақша ва барномаи таълимӣ гузаронида мешавад.

96.Таҷрибаомӯзӣ мақоми фанҳои таълимии ҳатмиро доро буда, ҷузъи асосии муайянкунандаи самт (траектория)-и таҳсилоти донишҷӯӣ ва салоҳиятҳои касбии хатмкунанда мебошад.

97.Натиҷаи таҷрибаомӯзӣ тибқи низоми ҳолдиҳӣ-рейтингӣ баҳогузорӣ шуда, ҳангоми муайян намудани холи умумии миёна (GPA)-и донишҷӯӣ ба ҳисоб гирифта мешавад. Ҳолатҳои дигари таҷрибаомӯзии донишҷӯён тибқи Низомномаи намунавӣ дар бораи таҷрибаомӯзии донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба роҳ монда мешавад.

14.ТАРТИБИ ХОРИЧ, БАРҚАРОРКУНИӢ ВА ИНТИҚОЛИ ДОНИШӢӢ

98.Донишҷӯе, ки бо сабабҳои гуногун аз сафи донишҷӯён хорич карда мешавад, баъд аз гузаштани як даври академӣ (ба истиснои ба муассисаи таълимӣ омадан бо идора намудани воситаҳои нақлиёти механикӣ бе ҳуқуқи барқароршавӣ ба муддати се сол) ҳуқуқи барқарор шуданро дорад.

Миқдори кредитҳои, ки донишҷӯӣ то давраи хоричшавӣ соҳиб гаштааст, ҳангоми барқарор шудани ӯ пурра ба инобат гирифта мешавад.

99.Шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии хоричи кишвар таҳсил намуданд ва бо сабабҳои гуногун аз сафи донишҷӯён хорич шудаанд, дар сурати пешниҳод намудани ҳуҷҷатҳои тасдиқкунанда дар бораи таҳсилот, новобаста аз муҳлати хорич, ба муассисаҳои таҳсилоти олии касбии ҷумҳурӣ тариқи шартномавӣ барқарор карда мешаванд.

100.Донишҷӯе, ки холи умумии миёна (GPA)-и ӯ аз рӯи ҳамаи фанҳои таълимӣ баъд аз ҷамъбасти натиҷаи триместр аз холи умумии миёна (GPA)-и дар банди 50-и Низомномаи мазкур муқарраршуда паст мебошад, аз курс ба курс гузаронида намешавад.

101. Раёсати таълим дар асоси маълумотнома (транскрипт)-и донишҷӯӣ фарқияти академиро аз рӯи нақшаи таълимӣ барои курс ва ихтисоси мувофиқ муайян ва пешниҳод менамояд.

102. Бартараф намудани фарқияти академии нақшаи таълимӣ ҳангоми барқарор ва ё интиқол гирифтани донишҷӯӣ ба пардохти маблағ ба таври мустақилона бо роҳбарии омӯзгори фаннӣ ба роҳ монда мешавад.

103. Ҳолатҳои дигари хорич, барқарор ва интиқоли донишҷӯӣ тибқи Тартиби хорич, барқарор ва интиқоли донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ карда мешавад.

15. ҲУҚУҚ ВА УҲДАДОРИҲОИ ДОНИШЌҶӢ

104. Ҳангоми тартиб додани нақшаи таълимии фардии худ донишҷӯӣ уҳдадор аст, ки қоидаҳои дар Низомномаи мазкур дарҷёфтаре риоя кунад:

- дар нақшаи таълимии фардӣ дарҷ намудани 100 фоизи фанҳои ҳатмие, ки омӯзиши онҳо ба як соли таҳсил рост меояд;

- номнавис шудан ба омӯзиши фанҳои ҳатмӣ ва интихобӣ дар ҳаҷми 60 кредит (70 кредит барои ихтисосҳои тиббӣ) дар як соли таҳсил.

105. Донишҷӯӣ ҳуқуқ дорад, ки дар соли таҳсил ба теъдоди фанҳои, ки ҳаҷми умумии меҳнатталабии азхудкунии барномаҳои таълимии онҳо зиёда аз 60 кредит (70 кредит барои ихтисосҳои равияҳои тиббӣ)-ро ташкил медиҳад, номнавис шавад. Дар ин ҳолат бо назардошти бомуваффақият иҷро намудани нақшаи таълимии фардии худ (дар давоми даври академӣ аз худ намудани 60 кредит ва дар триместр миқдори иловагии кредитҳо) ӯ метавонад муассисаи таҳсилоти олии касбиро пеш аз муҳлати тибқи нақшаи таълимии самт (ихтисос)-и интихобкардааш муқарраргардида хатм намояд.

106. Донишҷӯӣ дар намуди таълими пулакӣ таҳсилкунанда ҳуқуқ дорад, ки мувофиқи имконият ва хоҳиши худ дар нақшаи таълимии фардӣ миқдори фанҳоро дар ҳаҷми аз 60 кредит (70 кредит барои ихтисосҳои равияҳои тиббӣ) камтар дарҷ намояд. Дар ин сурат муҳлати таҳсили ӯ дар муассисаи таҳсилоти олии касбӣ нисбат ба муҳлати таҳсиле, ки тибқи нақшаи таълимии ихтисоси интихобкардааш муқаррар гардидааст, зиёд мешавад.

107. Барои донишҷӯӣ дар намуди ройгон таҳсилкунанда кам кардани муҳлати таҳсил дар муассисаи таҳсилоти олии касбӣ ба пардохти маблағ ва зиёд кардани муҳлати таҳсил бо пардохти маблағ иҷозат дода мешавад.

108. Дар давраи таҳсил донишҷӯӣ уҳдадор аст, ки тамоми фанҳои таълимиро мувофиқи нақшаи таълимии фардии тасдиқшуда аз худ намояд.

16. ҲУҚУҚ ВА УҲДАДОРИҲОИ ОМУЗГОР

109. Дар доираи озодиҳои академие, ки муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ муайян намудаанд, омӯзгор ҳуқуқ дорад:

- бо салоҳдиди худ (дар доираи талаботи умумии муқарраршуда) шаклу услубҳои гуногуни иҷро, қабул ва ҳолгузориро ба қорҳои мустақилонаи донишҷӯён, вобаста ба муҳимият ва сатҳи мураккабии мавзӯ (модул)-ҳои алоҳидаи фанни омӯхташаванда истифода барад;

- бо мақсади таъмини болоравии сифати таҳсилот, шаклу услубҳои нави интерактиви таълимиро дар ҷаласаҳои кафедра, шурои таълимӣ-методии (илмӣ-методӣ) факултет барои баррасӣ ва муҳокима пешниҳод карда, зарурату самарабахшии татбиқи онҳоро исбот ва дифоъ намояд;

- ба донишҷӯён барои иштироки фаъл дар дарсҳо, маҳфилҳои фаннӣ, иҷрои саривақтӣ ва босифати супоришҳои мустақилона (дар ҳудуди муқарраршуда) ҳолҳои ҳавасмандӣ гузорад.

110. Дар доираи масъулиятҳое, ки тибқи шартномаҳои тарафайни байни муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ ва донишҷӯён муқаррар гардидаанд, омӯзгор уҳдадор аст:

-донишҷӯёнро бо силлабус, маҷмуаи таълимию методӣ аз фанни омӯхташаванда (матни мухтасари лексияҳо, нақша ва усули гузаронидани дарсҳои амалию клиникӣ, лабораторӣ, супоришҳо барои кори мустақилона, маводи имтиҳонӣ), маводи фаъоли тақсимшаванда ва ғайра дар шакли чопӣ ё электронӣ таъмин намояд;

-дар барномаи корӣ (силлабуси)-и фан усули гузаронидани дарсҳои лексионӣ, машғулиятҳои амалӣ, мусоисба ва қабули супоришҳои мустақилонаи донишҷӯёнро бо нишон додани макону вақт, инчунин талабот нисбати донишҷӯён дарҷ карда, риояи онро таъмин намояд;

-раванди азхудкунии барномаи таълимии фанро аз ҷониби ҳар як донишҷӯӣ мунтазам назорат намояд;

-пас аз ҷамъбасти натиҷаҳои имтиҳони фосилавии якум хулосаҳои зарурӣ бароварда, дар раванди таълими фан тағйироти муфид ворид намояд;

-эродҳои дар натиҷаи иштирок ба дарси омӯзгор аз тарафи мудири кафедра, комиссияи шурои илмӣ-методӣ, (таълимӣ-методӣ), шуъбаи идоракунии сифати таҳсилот гирифта ва дархости донишҷӯёнро ҷиҳати беҳдошти раванди таълим ба эътибор гирад ва баҳри болоравии сифати таълиму тарбия кӯшиш ба харҷ диҳад;

-сатҳи азхудкунии мавзӯҳо, қисм (модул)-ҳои алоҳида ва барномаи таълимии фанро аз ҷониби донишҷӯён амиқ муайян карда, ба натиҷаи фаъолияти онҳо объективона ҳолгузорӣ намояд;

-сарбории қисми аввал (таълимӣ) ва қисми дуюм (таълимӣ-методӣ, илмӣ-таҳқиқотӣ, илмӣ-клиникӣ, ташкилию тарбиявӣ)-и тасдиқшударо пурра иҷро карда, аз натиҷааш дар охири ҳар нимсола ба мудири кафедра ҳисобот пешниҳод намояд.

17. ПАРДОХТИ МАБЛАҒИ ТАҲСИЛ

111. Ҳаҷми арзиши аслии 1 кредит ҳангоми ба таҳсил фаро гирифтани донишҷӯӣ дар триместр новобаста аз шакли таҳсил (ройгон ва пулакӣ) тибқи харҷномае, ки аз ҷониби муассисаи таҳсилоти олии касбӣ дар мувофиқа бо мақомотҳои ваколатдори давлатӣ тасдиқ шудааст, муайян карда мешавад (ҚҲМ ВМИҶТ аз 29.09.2023, №13/3).

112. Соатҳои машғулиятҳои таълимӣ дар давраи триместр ба тариқи зайл ҳисоб карда мешаванд:

-барои таълими 1 кредит (соатҳои фаъоли 1 кредит аз 16 соат иборат аст) 4 соат муқаррар карда мешавад.

113. Донишҷӯӣ маблағи таҳсили солонаро тибқи талаботи шартномаи муассисаи таҳсилоти олии касбӣ бо донишҷӯӣ пардохт менамояд.

18. МУҚАРРАРОТИ ХОТИМАВӢ

114. Дар сурати риоя накардани талаботи Низомномаи мазкур тибқи муқаррароти қонунгузори Чумхурии Тоҷикистон нисбат ба шахсони масъул чораи дахлдори ҳуқуқӣ андешида мешавад.